

CUDZE CHWALICIE, SWEGO NIE ZNACIE!

Instytut Jakości Jagiellońskiego Centrum Innowacji ma zaszczyt przedstawić sylwetki kilku wybitnych polskich naukowców związanych z Krakowem. Ich nazwiska nie są tak głośne i rozpoznawalne jak Maria Skłodowska-Curie czy Ignacy Łukasiewicz, o Mikołaju Koperniku nie wspominając. Mimo to ich wkład w polską naukę pozostaje nieoceniony.

Oprócz naukowego kunsztu oraz działalności na terenie Krakowa, łączy ich jeszcze jedno – każdy z nich dostrzegał potrzebę łączenia wiedzy z różnych dziedzin by móc rozwiązywać aktualne problemy nauki. Każdy z nich uczestniczył także w pokoleniowej sztafecie przekazując swoją wiedzę i umiejętności kolejnym pokoleniom zafascynowanym nauką.

Opracowanie powstało na podstawie rozmowy z prof. Janem Wincentym Dobrowolskim, wieloletnim kierownikiem Uniwersytetu Otwartego AGH, który przez całą swoją karierę naukową również starał się propagować podejście interdyscyplinarne oraz ideę zrównoważonego rozwoju.

Prof. Emilian Czryniański

1824-1888

Polski chemik, współzałożyciel Polskiej Akademii Umiejętności, rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w latach 1874-1875. Znany przede wszystkim z usystematyzowania polskiej nomenklatury chemicznej. Analizował również wody mineralne z okolic Krynicy i Iwonicza, czym przyczynił się do zwiększenia popularności turystycznej i sanatoryjnej tych miejscowości.

W ramach prac badawczych Prof. Czryniański zainicjował kriogenikę, nową dziedzinę nauki z zastosowaniem w medycynie (przechowywanie leków, krioterapia) i przemyśle spożywczym (konserwacja żywności). Jednym z jego wychowanków był Karol Olszewski, który razem z Zygmuntem Wróblewskim w 1883 r. jako pierwszy skroplił tlen, co było kamieniem milowym w rozwoju nauki (po upublicznieniu tego osiągnięcia w 1883 r. Kraków został nazwany europejskim biegunem zimna).

Prof. Czryniański był osobą bardzo zaangażowaną w innowacyjne badania. Nie chcąc narażać życia laborantów, osobiście wykonywał niebezpieczne doświadczenia. Przyczynił się szczególnie do neorenesansu krakowskiego środowiska naukowego inspirując badania interdyscyplinarne, w tym badania Marii Skłodowskiej-Curie z zakresu chemii i fizyki.

Nauczał na ternie zaboru austriackiego. Będąc wielkim patriotą, prowadził wykłady w języku polskim, za co otrzymał oficjalną naganę od ówczesnych władz. W testamencie zażyczył sobie złożyć tę naganę do grobu, uważając ją za swoje największe wyróżnienie. Jego grób znajduje się na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie. W kościele uniwersyteckim św. Anny można obejrzeć jego konterfekt w stroju rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Prof. Władysław Szafer

1886-1970

Polski botanik, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (w latach 1936–1938 rektor UJ), dyrektor krakowskiego Ogródu Botanicznego, wieloletni dyrektor Instytutu Botaniki UJ, twórca Instytutu Botaniki PAN i Zakładu Ochrony Przyrody PAN, autor i współautor ok. 3 tysięcy publikacji, światowej sławy biolog.

Wybitny specjalista z trzech dziedzin: ochrony przyrody, fitogeografii (geografia roślin) i paleobotaniki (nauka o roślinach kopalnych). Był współtwórcą polskiej szkoły paleobotanicznej oraz wielu polskich parków narodowych (m.in. Tatrzańskiego, Ojcowskiego, Białowieskiego i Świętokrzyskiego Parku Narodowego). Był również współinicjatorem (razem z dr J. Stolzmannem) odtworzenia populacji żubra w Puszczy Białowieskiej. Aktywnie uczestniczył w tworzeniu Międzynarodowego Biura Ochrony Przyrody w

Fontainebleau, przekształconego później w Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody.

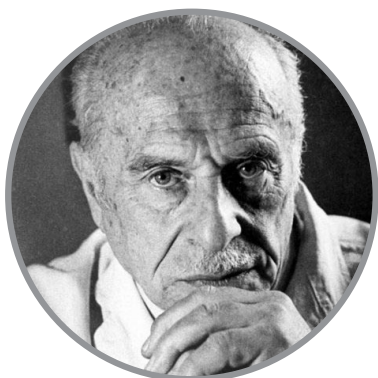
Prof. Walery Goetel

1889-1972

Geolog, ekolog, paleontolog, działacz społeczny. Naukowo zajmował się badaniem budowy geologicznej m.in. Pienin i Tatr. Współtwórca przygranicznych parków narodowych (Pienińskiego, Tatrzańskiego oraz Babiogórskiego) oraz Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów, Międzynarodowej Unii Alpinistycznej i Akademickiego Związku Sportowego – Sekcji Wioślarskiej.

W latach 1939–1951 był rektorem Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Był wtedy zaangażowany w tajne nauczanie. Działał na rzecz ochrony przyrody. Zaproponował nazwę dla nowej, interdyscyplinarnej dziedziny nauki – sozologii (*gr. sódzō=ochraniam, sódzein=ochraniać + lógos=nauka*), zajmującej się ochroną środowiska naturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem następstw wynikających z postępu cywilizacyjnego. Sozologia dotyka m.in. problemu rabunkowej gospodarki zasobami przyrody.

Prekursor otwartych seminariów. Był twórcą pierwszego otwartego dla wszystkich seminarium ochrony przyrody i zabezpieczenia trwałości użytkowania jej zasobów oraz Klubu Technika i Humanisty. Uznany za jednego z pionierów koncepcji zrównoważonego rozwoju – łączącego troskę o środowisko przyrodnicze, ludzkie zdrowie i trwały rozwój gospodarki opartej o technologie proekologiczne.

Prof. Julian Aleksandrowicz

1908-1988

Lekarz internista, profesor nauk medycznych, filozof medycyny, humanista. Twórca i kierownik Kliniki Hematologicznej Akademii Medycznej w Krakowie. Prekursor nowoczesnych metod leczenia chorób krwi i układu krwiotwórczego.

Był inicjatorem szerokiej, interdyscyplinarnej współpracy w ramach tzw. ekologicznej profilaktyki obejmującej łańcuch pokarmowy człowieka, czynniki behawioralne i ochronę sprzyjającego zdrowiu środowiska, także wewnątrz budynków. Prowadził badania epidemiologiczne w poszukiwaniu środowiskowych czynników wywołujących białaczkę (wraz z prof. Smykiem i innymi specjalistami powiązał zapadalność na nowotwory z obecnością *Aspergillus flavus* w mieszkaniach pacjentów). Inspirował też badania nad rolą pierwiastków w żywieniowej profilaktyce wielu chorób ludzi i zwierząt.

Utworzył i przez lata prowadził Komisję Ochrony Zdrowia Społecznego PAN (najliczniejszą i szczególnie interdyscyplinarną). Był jednym z prekursorów międzynarodowej współpracy na rzecz ekologicznej profilaktyki

chorób krwi i nowotworów oraz współzałożycielem Polskiego Klubu Ekologicznego i Polskiego Towarzystwa Magnezologicznego.

Prof. Ryszard Tadeusiewicz

1947-

Trzykrotny rektor Akademii Górniczo-Hutniczej, prezes Krakowskiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk, pionier badań w dziedzinach związanych z biocybernetyką i inżynierią biomedyczną. Inicjator interdyscyplinarnego kierunku studiów, inżynierii biomedycznej. Twórca naukowego koła biocybernetyków. Wykładowca Uniwersytetu Otwartego AGH (dawniej Technicznego Uniwersytetu Otwartego), członek jego Rady Programowej.

Szczegółowy opis działalności naukowej oraz wykazy napisanych książek, publikacji, wypromowanych doktorów itp. znaleźć można na stronie www.tadeusiewicz.pl.

Prof. Jan Wincenty Dobrowolski

1945 -

Prof. Dobrowolski jest twórcą oraz wieloletnim kierownikiem Uniwersytetu Otwartego AGH (wcześniej Technicznego Uniwersytetu Otwartego AGH), który przez całą swoją pracę badawczą i dydaktyczną propaguje tradycje interdyscyplinarne, a w szczególności idee zrównoważonego rozwoju ukierunkowanego na integrację ekoinnowacji ze współpracą ekspertów ze społeczeństwem opartym na wiedzy dla poprawy jakości życia.

Zaangażowany we współpracę naukową i dydaktyczną w zakresie nowych metod wczesnego wykrywania środowiskowych zagrożeń dla zdrowia ludzi i zwierząt, reprodukcji zasobów biologicznych oraz światowego dziedzictwa kultury Krakowa i innych miast (np. Florencji), w połączeniu z bardziej skutecznymi działaniami na rzecz poprawy stanu środowiska człowieka (jest prekursorem proekologicznej biotechnologii laserowej). Jest liderem szkoleń nieobowiązkowych dla młodzieży akademickiej (od 50 lat w skali ogólnopolskiej a od 45 lat – w skali międzynarodowej) w dziedzinie zrównoważonego rozwoju uznanego w 2016 r. przez ONZ za kwestię priorytetową. Współpracuje m.in. ze Światową Akademią Umiejętności i Nauki WAAS oraz liczącym 3,5 mln słuchaczy Narodowym Uniwersytetem Otwartym w Indiach.

Serdecznie dziękujemy prof. Janowi Wincentemu Dobrowolskiemu za poświęcony nam czas i podzielenie się swoją wiedzą i przemyśleniami.

Opracowanie: Arkadiusz Dobosz, Analityk produktu, Instytut Jakości JCI, Agnieszka Tużnik, Monika Piekarska